

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10, 51/11 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ 96/19 и 110/19), како и врз основа на член 50 став 6 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 161/2019 и 229/20) министерот за образование и наука донесе скратена наставна програма по наставниот предмет *Српски јазик* за I одделение на деветгодишното основното образование за учебната 2020/21 година.

1. УВОД

Скраћени наставни програма из наставног предмета *Српски језик* базира се на циљевима/очекиваним резултатима предвиђеним наставним програмом за наставни предмет који се редовно реализује сагласно утврђеном наставном плану.

Скраћеним програмом утврђују се одређене програмске области и наставне јединице које треба да се реализују за 159 наставних дана, при чему се води рачуна о предвиђеном недељном фонду часова утврђеном редовним програмом, 6 часова недељно, односно укупно 192 часа.

Наставник се при планирању и реализацији наставних јединица руководи циљевима/очекиваним резултатима, одређеним појмовима, методама и активностима утврђеним редовним наставним програмом.

Скраћени наставни програм из наставног предмета *Српски језик* за први разред реализује се школске 2020/2021. године.

2. Преглед програмских области и наставних јединица

ПРОГРАМСКА ОБЛАСТ: СЛУШАЊЕ И ГОВОРЕЊЕ (75 ЧАСА)

Наставне јединице:

1. Хајде да се упознамо
2. Упознавање са друговима
3. Разговор на тему: „Ја и моји другови“
4. Разговор на тему: „Ја и моја породица“
5. Разговор на тему: „Шта сам могао да радим, а шта сада могу да радим“
6. Разговор на тему: „Шта не желим да будем кад порастем“
7. Разговор на тему: „Шта ти се свиђа у твојој учионици“
8. Разговор на тему: „Мој први школски дан“
9. Предлажемо правила понашања у учионици
10. Разговор на тему: „Шта ће се догодити ако не поштујемо правила понашања у учионици“
11. Шта ћу бити кад порастем - пантомима
12. „Ко шта ради у школи“ - разговор
13. Разговор на тему: „Шта ме чини срећним“;
14. Игра „Распознај по лику“
15. Разговор на тему: „Шта ме љути“
16. Разговор на тему: „Шта ме растужује“
17. Самостално причање „Како сам прославио свој рођендан“
18. Разговор на тему: „Зашто идемо у школу?“
19. Како разговарамо путем телефона
20. Игра „Пантомима“
21. Вежбе за правилно дисање
22. Активности за вежбање културног обраћања
23. Артикулација гласова „ч“ и „ћ“ и „џ“ и „њ“
24. „Ко где живи“ - одговори на постављена питања
25. Начини говорења: брзо и споро, гласно и тихо
26. Говорна вежба: „Јесен“

27. Артикулација гласова „ж“ и „ш“
28. Артикулација гласова „р“ и „л“
29. Разговор на тему: „Како треба да се понашамо у продавници, у школи, у позоришту...“
30. Артикулација гласова „к“ и „т“
31. Артикулација гласова у разним позицијама у речи
32. Артикулација гласова „џ“ и „љ“
33. Артикулација гласова „з“ и „ж“
34. Од речи до реченице
35. Вежбе за активно слушање
36. Разговарамо путем телефона
37. Загонетке (о човековом телу, поврћу, животињама...)
38. Невербални говор - Покажи својим изразом лица и држањем тела какав/каква си када си тужан/а, срећан/а, љут/а
39. Кажи према изразу лица да ли је неко срећан, љут, тужан, уплашен...
40. Вежбе за практиковање реченица за постављање питања
41. Вежбе за практиковање реченица за одрицање и понављање
42. Ко шта ради и шта користи (по серији слика)
43. Разговор на тему: „Шта би ми рекао/рекла ако сам љут/а, тужан/а...“
44. Вежбе за практиковање реченица за причање
45. „Шта ћу да урадим да бих улепшао околину“
46. Говорна игра за откривање испуштених речи у реченици
47. Начин говорења -Брзалице
48. Говорна игра „На глас, на глас“
49. Причање о догађају по сећању „Породична прослава“
50. Игра „У библиотеци“
51. Слушање са разумевањем – сликовница „Портокали за свакога“
52. Врсте речи (имена предмета, лица)
53. Врсте речи (имена стања, дејстава, празника)
54. Вербално решавање проблемских ситуација
55. Вежбе за пристојно и љубазно обраћање
56. Активности у којима се ученик ставља у туђу улогу према сопственом или усмереном избору

57. Груписање речи према конкретном својству (саобраћајна средства, домаће животиње)
58. Откриј професију на основу разговора
59. Речи са супротним значењем -говорна игра
60. Артикулација гласова „ф“ и „х“
61. Слушање разних гласова и звукова
62. Слушање тихог и гласног снимљеног говора и коментарисање разлика
63. Слушање спорог и брзог говора и коментарисање разлика
64. Слушање уметничког читања текста од стране наставника
65. Описивање личних искустава повезаних са телефонским разговорима
66. Активно слушање целог текста, делова текста
67. Слушање и анализирање приче
68. Погоди који гласови су испуштени
69. Говорна игра за откривање испуштених речи у реченици
70. Именовање према заједничким својствима
71. Вежбе за постављање питања и давање одговора целом реченицом
72. Игра „Лото“
73. Измишљање реченица према датим речима
74. Слушање различитих говорних ситуација и тумачење суштине говора према типу реченице (да ли нешто пита, саопштава или одриче)
75. Разговор о причи, басна – пита ученик, одговара ученик

ПРОГРАМСКА ОБЛАСТ: КЊИЖЕВНОСТ (52 ЧАСА)

Наставне јединице:

1. Прича о имену
2. Читање приче
3. Препричавање приче
4. Читање стихова

5. Обрада стихова
6. Рецитовање стихова
7. Читање и обрада текста
8. Разговор о ликовима у тексту
9. Читање текста и разговор о садржају
10. Читање текста и разговор о времену и простору за одвијање дејства
11. Читање текста и разговор о главним ликовима
12. Обрада песме са мотивом јесен
13. Рецитовање стихова
14. Читање и разговор о садржају текста
15. Разговор о ликовима, времену и дејству текста
16. Читање и разговор о садржају текста
17. Читање и препричавање текста
18. Читање текста и разговор о току дејства у њему
19. Описивање главних ликова у тексту
20. Праћење електронске сликовнице
21. Читање текста и разговор о описима у њему
22. Читање српске народне приче и разговор о току дејства
23. Читање народне приче из друге културе и разговор о садржају
24. Читање и драматизација драмског текста
25. Драматизација драмског текста
26. Разговор о стварању књижевног дела: аутор, штампа, књижара
27. Разговор и презентација омиљене књиге/сликовнице
28. Читање и разговор о омиљеној причи/сликовници (по избору ученика)
29. Читање и препричавање приче
30. Разговор на тему „Шта је енциклопедија“
31. Читање делова енциклопедија и разговор о садржају
32. Басна - читање и разговор о садржају
33. Басна – читање и драматизација басне
34. Загонетке –разговор о загонеткама и читање избора

35. Брзалице – разговор о брзалицама и примери
36. Колико загонетки и брзалица знам...
37. Обрада текста о пролећу
38. Препричавање текста о пролећу
39. Обрада текста о екологији
40. Читање текста из књиге, исечак из романа за децу
41. Читање бајке
42. Ток и редослед догађаја у бајци
43. Драматизација бајке
44. Читање текста и разговор о садржају и ликовима
45. Разговор на тему: „Како би се ти понашао да си (према обрађеном тексту)
46. Препознај ликове познатих прича преко читања описа
47. Праћење електронске сликовнице
48. Ток и редослед догађаја у е-сликовници
49. Сливовница –по избору наставника
50. Ток и редослед догађаја у сликовници
51. Стихови песме
52. Рецитовање стихова песме

ПРОГРАМСКА ОБЛАСТ : ИЗРАЖАВАЊЕ И СТВАРАЊЕ (20 ЧАСОВА)

Наставне јединице:

1. Рођендан моје домовине – разговор по сликама
2. Описујемо нашу учионицу
3. Мој први дан у школи – причање
4. „Снежана и седам патуљака“ - препричавање
5. Како сам прославио свој рођендан – причање по сећању
6. Препричавање гледане луткарске представе
7. Описујем своје другове

8. Измишљамо причу према серији слика
9. Говорно стваралаштво на тему: зима, пролеће
10. Описујемо животиње
11. Описујемо повртарске плодове
12. Бројалице
13. Погађамо загонетке и измишљамо нове загонетке
14. Говорна игра „Допуњавај речи“
15. Правимо сликовницу за воће
16. Измишљамо шале и необична имена предмета
17. Када сам путовао на Марс – измишљена прича
18. Измишљамо крај приче
19. Говорно стваралаштво на тему: пролеће
20. Правимо сликовницу о животињама

ПРОГРАМСКА ОБЛАСТ: МЕДИЈУМСКА КУЛТУРА (15 ЧАСА)

Наставне јединице:

1. Гледамо ТВ-емисију за децу
2. Шта је радио емисија за децу
3. Гледамо анимирани филм (цртани)
4. Гледамо дечји филм
5. Пратимо дечју серију
6. Разговарамо о дечјој серији
7. Пратимо луткарску представу
8. Правимо луткарску представу
9. Пратимо позоришну представу
10. Разговарамо о позоришној представи
11. Посета школској библиотеци
12. Упознајемо дечје часописе
13. Гледамо анимирани филм (луткарски)
14. Разговарамо о анимираном филму

15. Прелиставамо и разговарамо о дечјим часописима

ПРОГРАМСКА ОБЛАСТ: ПРИПРЕМА ЗА ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ (30 ЧАСОВА)

Наставне јединице:

1. Прелиставамо и „читамо“ сликовнице
2. Илустрација и текст у сликовницама
3. Посматрамо и „читамо“ симболе: семафор, WC, саобраћајни знак
4. Игра „Писмо“
5. Разликујемо глас на почетку речи
6. Цртање предмета који почиње на одређено „слово“
7. Састављање речи од задатих гласова
8. Допуњавање реченице речју
9. Цртање елемената разних предмета
10. Цртање елемената од речи у фиксираним простору
11. Игре са коцкама на којима су написана слова
12. Препознавање великих штампаних слова А и Б
13. Препознавање великих штампаних слова В и Г
14. Препознавање великих штампаних слова Д и Ћ
15. Препознавање великог штампаног слова Е
16. Препознавање великих штампаних слова З и Ж
17. Реч, глас, реченица
18. Цртамо елементе слова
19. Препознавање великих штампаних слова И и Ј
20. Препознавање великих штампаних слова К и Л
21. Препознавање великих штампаних слова Љ и М
22. Препознавање великих штампаних слова Н и Њ
23. Препознавање великих штампаних слова О и П
24. Препознавање великих штампаних слова Р и С

25. Препознавање великих штампаних слова Т и Ћ
26. Истражујемо разне материјале и средства за писање
27. Препознавање великих штампаног слова У и Ф
28. Препознавање великих штампаних слова Х и Ц
29. Препознавање великих штампаних слова Ч и Џ
- 30 Препознавање великог штаманог слова Ш

3. Дидактичке препоруке

Полазна основа за реализацију скраћеног наставног програма из наставног предмета *Српски језик* је редовни наставни програм (програмске области, конкретни циљеви, појмови, предложене активности, методе).

Деца још од најранијег узраста појављују љубопитност и интерес за свет око себе, тако да ће њихова сазнања наставник користити и надограђивати на часовима из овог наставног предмета. Учествујући у дидактичким играма, у многим разговорима, вежбама и коришћењем разноврсних средстава и материјала, ученици обогаћују свој речник, препознају и правилно изговарају гласове, што даје добру основу за описмењавање које ће следити у другом разреду.

Активности ће се најчешће реализовати у школи, у сталној вербалној комуникацији са својим наставником, а исто тако, коришћењем разних визуелних средстава (фотографија, апликација, макета, сликовница, часопис, радио и ТВ емисија, са разним дигиталним садржајима и сл.).

Систематизирањем, допуњавањем и реструктурирањем искуственог знања ученика и њихово довођење у везу са научним сазнањима, дечја знања се надограђују, проверавају и примењују. Организоване активности омогућавају ученику да се упозна са многим књижевним делима, да усвоји основне појмове о медијумској култури, да препознаје велика штампана слова српске азбуке.

Наставни час је у трајању од 30 минута. При планирању наставног часа потребно је да наставник скрати уводни део часа на највише 5 минута и преко одговарајућих техника да уведе и мотивише ученике за реализацију циљева у активностима за учење и поучавање. Методе и активностите за поучавање ученика треба да се прилагоде трајању часа, а да се при томе одржи квалитетот

поучавања и учења. Активности за учење и поучавање треба да трају до 20 минута. Најефикасније методе учења у настави из *Српског језика* су оне методе које ученике стављају у адекватну активна позицију у процесу стицања знаења и вештина. То значи да сваки ученик/ученица треба да се опусти и активно да учествује у говорним вежбама, играма, вежбама за артикулацију и дискриминацију гласова, у драматизацији, активностима за говорно стваралаштво, активно да слуша при читању текстова, праћењу филмова и сл. Полазећи од циљева учења, увек када је то могуће у процесу учења, треба ученицима омогућити избор разних активности и садржаја сагласно њиховим субјективним интересима. Потребно је да наставник креира ситуације учења у којима ће доћи до изражаја разне активности које омогућавају различите начине учења, коришћење разних средстава, материјала и извора учења. Наставник може да користи разне дигиталне садржаје, које ће објашњавати ученицима с циљем разумеју оно што уче. Он може сам да припрема/прилагођава садржаје одговарајуће за наставни предмет из *Српског језика* или да користи готове е-садржаје који су на располагању на Едуино итд. У завршном делу часа сумира се оно што је рађено, објашњава се оно што је нејасно или оно што ученици нису разумели, ученици симболима показују како су се осећали на часу, шта им је било најзанимљивије и сл.

Ефикаснија реализација наставних јединица у овом наставном програму, посебно формирање појмова од стране ученика, много зависи од примене интегрисаног прилаза, а исто тако, препоручује се флексибилност у организацији наставе. То се омогућава максималним поштовањем холистичког прилаза при реализацији дневне теме, односно наставних часова за један наставни дан. То значи да при планирању дневне теме/часова из *Српског језика* максимално се користе могућности за интегрисано повезивање са часовима из других наставних предмета.

Реализација програмских циљева и постизање очекиваних резултата у оквиру једног наставног часа у трајању од 30 минута је олакшано смањеним бројем ученика са физичким присуством у учионици (15-20 ученика), чиме се значајно добија у времену при дијагностиковању предзнања ученика, као и при провери постигнућа ученика за време часа, а тиме остаје више времена наставнику да се посвети реализацији разноврсних садржаја у активности за учење и поучавање.

При реализацији наставних часова из наставног предмета *Српски језик* са физичким присуством ученика у учионици обавезно се поштују протоколи о физичкој дистанци и личној заштити.

Уколико се наставни програма реализује учењем на даљину, при постојању потребних техничких услова наставник омогућава ученицима који су код куће, да се истовремено укључе и да прате часове који се одвијају у учионици. Ако не могу да се укључе, онда наставник прави распоред у колико сати ће почети настава на даљину, при чему наставни час, исто тако, траје 30 минута.

Е-садржаји се користе с циљем да се подстакне интерес ученика за наставни предмет, да се лакше запамти и разуме одређени садржај, као и да се примени стечено знање. Е-садржаји које наставник израђује или бира треба да буду мултимедијални, односно да имају текст, анимацију, звук, презентацију, али и да буду доступни за учење на даљину. Готови е-садржаји треба да одговарају узрасту ученика и циљевима/очекиваним резултатима наставног програма. Наставник презентује припремљене Е-садржаје, а затим објашњава, разговара са ученицима, поставља питања и даје смернице за самостални рад.

Домаћи задаци/самостални задаци за ученике које креира наставник треба да буду усаглашени са узрастом ученика.

4.Норматив за наставни кадар

Скраћени наставни програм реализује наставник сагласно нормативу за наставни кадар који је дат у редовном наставном програму.

Скратената наставна програма по наставниот предмет *Српски јазик* за прво одделение на деветгодишното основното образование ја утврди

Арх. Бр. 12-10259/1

01.10.2020

Министер за образование и наука

Мила Царовска